

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24.11.2010, sp. zn. 29 Cdo 3509/2010, ECLI:CZ:NS:2010:29.CDO.3509.2010.1

Číslo: 63/2011

Právní věta: I. Rozhodnutí vydané podle § 414 odst. 1 insolvenčního zákona, jímž insolvenční soud osvobodí dlužníka od placení pohledávek v rozsahu, v němž dosud nebyly uspokojeny, nezbavuje povinnosti k úhradě těchto pohledávek dlužníkovým věřitelům ani ručitele, ani jiné osoby, které měly vůči dlužníku pro tyto pohledávky právo postihu. II. Pohledávka, na kterou se vztahuje rozhodnutí o osvobození dlužníka od placení, vydané podle § 414 odst. 1 insolvenčního zákona, v neuhrazeném rozsahu nezaniká, v soudním či jiném řízení ji však již nelze věřiteli přiznat; ve vykonávacím řízení má taková pohledávka stejný režim, jako promlčená pohledávka.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 24.11.2010

Spisová značka: 29 Cdo 3509/2010

Číslo rozhodnutí: 63

Číslo sešitu: 5

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Insolvence, Oddlužení, Osvobození od placení zbytku dluhů, Ručení

Předpisy: § 183 IZ ve znění do 08.06.2009

§ 413 IZ ve znění do 08.06.2009

§ 414 IZ ve znění do 08.06.2009

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Rozsudkem ze dne 30. 6. 2009 zamítl K r a j s k ý s o u d v Českých Budějovicích žalobu, kterou se žalobce BB, n. p., domáhal po žalované M. D. zaplacení částky 191 588 Kč s příslušenstvím (0,1 % úrokem z prodlení počítaným z částky 140 650 Kč denně od 4. 11. 2006 do zaplacení).

Soud při posuzování důvodnosti žalobou uplatněného nároku vyšel zejména z toho, že:

- 1) M. D. uzavřel se žalobcem 1. 11. 2004 Smlouvu o propagaci piva zn. Budějovický Budvar a o podpoře jeho prodeje (dále též jen „smlouva o propagaci“), na základě které M. D. dluží žalobci 146 650 Kč, včetně 0,1% denního úroku z prodlení z této částky od 4. 11. 2006 do zaplacení a na nezaplacených nákladech řízení dalších 44 930 Kč.
- 2) Žalovaná uzavřela se žalobcem 1. 11. 2007 dohodu o ručení, ve které se zavázala vypořádat peněžité nároky žalobce ze smlouvy o propagaci v případě, že tak neučiní dlužník M. D.
- 3) Žalovaná dne 17. 2. 2007 uznala vůči žalobci závazek co do důvodu a výše, a to ve výši uvedené v bodu 1), a zavázala se jej splácet.

4) Usnesením, které nabylo právní moci 26. 5. 2009, vzal Krajský soud v Brně na vědomí splnění oddlužení dlužníkem M. D. a osvobodil M. D. od placení zbytku pohledávek v rozsahu, v němž dosud nebyly uspokojeny. Dále určil, že osvobození se vztahuje také na věřitele, k jejichž pohledávkám se v insolvenčním řízení nepřihlíželo, a na věřitele, kteří své pohledávky do insolvenčního řízení nepřihlásili, ač tak měli učinit, jakož i na ručitele a jiné osoby, které měly vůči dlužníku pro tyto pohledávky právo postihu.

5) Žalobce nepřihlásil svou pohledávku vůči M. D. do insolvenčního řízení vedeného na majetek M. D.

Na tomto základě soud, odkazuje na ustanovení § 414 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona) – dovodil, že jelikož M. D. byl od placení shora označené pohledávky osvobozen výše označeným rozhodnutím insolvenčního soudu, byla na základě téhož rozhodnutí osvobozena od placení téže pohledávky i žalovaná jako ručitelka za tuto pohledávku.

K odvolání žalobce V r c h n í s o u d v Praze rozsudkem ze dne 12. 4. 2010 potvrdil rozsudek soudu prvního stupně.

Odvolací soud (jenž doplnil, že výše označené rozhodnutí insolvenčního soudu bylo vydáno 26. 5. 2009) přitakal závěru soudu prvního stupně, že žalobou uplatněný nárok není po právu. Podle mínění odvolacího soudu, jestliže žalobce (podle vlastních tvrzení) pohledávku vůči M. D. nepřihlásil do insolvenčního řízení, ač tak mohl a měl učinit, pak ve smyslu § 414 odst. 1 a 3 insolvenčního zákona tato pohledávka zanikla jak vůči M. D., tak vůči žalované. Na základě usnesení insolvenčního soudu byla osvobozena (od placení pohledávky) i žalovaná jako ručitelka za pohledávku. Kdyby totiž pohledávku zaplatila, měla by z titulu ručení právo domáhat se na M. D. (za předpokladu, že by nebyl od placení pohledávky osvobozen insolvenčním soudem) zaplacení pohledávky.

Žalobce podal proti rozsudku odvolacího soudu dovolání, jehož přípustnost opírá o ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, namítaje, že je dán dovolací důvod uvedený v § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., tedy, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci a požaduje, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

V rovině uplatněného dovolacího důvodu dovolatel odvolacímu soudu vytýká nesprávnost závěru, že v důsledku schváleného oddlužení „hlavního“ dlužníka (M. D.) zanikla dovolatelova pohledávka. Uvádí, že insolvenční zákon nic takového nedeklaruje a odvolací soud zjevně nerozlišuje mezi „zanikem pohledávky“ (podle obecné úpravy) a „osvobozením od placení pohledávek“ (podle ustanovení § 414 odst. 1 insolvenčního zákona). Podle posledně označeného ustanovení pohledávka dovolatele vůči M. D. nezanikla (stále trvá), takže nezaniklo ani ručení žalované.

Ustanovení § 414 odst. 3 insolvenčního zákona upravuje pouze vztah mezi „hlavním“ dlužníkem M. D. a žalovanou (jeho ručitelkou) a nemá vliv na vztah dovolatele k žalované (jež není osvobozena od placení), pokračuje dovolatel. Odvolací soud toto ustanovení vyložil (nesprávně) extenzivně.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (od 1. 7. 2009) se podává z bodů 1. a 12., části první, článku II. zákona č. 7/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

Nejvyšší soud shledává dovolání přípustným podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., přisuzuje napadenému rozhodnutí zásadní právní význam v řešení otázky formulované dovoláním (Zda osvobozením od placení pohledávek v rámci oddlužení /podle insolvenčního zákona/ zaniká závazek dlužníka a zda takové osvobození se vztahuje i na ručitele za dlužníkův závazek?), dovolacím soudem dosud nezodpovězené.

Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto - v hranicích právních otázek vymezených dovoláním - zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (a se zřetelem ke způsobu, jímž byla založena přípustnost dovolání, ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

S přihlédnutím k době, kdy bylo vydáno a kdy současně nabylo právní moci usnesení insolvenčního soudu o osvobození dlužníka M. D. od placení pohledávek v rozsahu, v němž dosud nebyly uspokojeny (26. 5. 2009), je pro další úvahy Nejvyššího soudu rozhodný výklad níže citovaných ustanovení insolvenčního zákona ve znění účinném do 8. 6. 2009, tj. naposledy ve znění zákona č. 458/2008 Sb.

Podle ustanovení § 183 insolvenčního zákona přihláškou pohledávky, kterou zajišťují věci, práva pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty třetích osob, není dotčeno právo věřitele domáhat se uspokojení pohledávky z tohoto zajištění (odstavec 1). Přihláškou pohledávky není dotčeno ani právo věřitele domáhat se uspokojení pohledávky po kterékoliv z osob odpovídajících mu společně a nerozdílně s dlužníkem; o právu věřitele požadovat plnění od dlužníkovu ručitele, včetně bankovní záruky a zvláštních případů ručení, to platí obdobně (odstavec 2). Osoby, od kterých může věřitel požadovat plnění podle odstavců 1 a 2, mohou pohledávku, která by jim proti dlužníku vznikla uspokojením věřitele, přihlásit jako pohledávku podmíněnou, pokud ji nepřihlásí věřitel. Jestliže však věřitel takovou pohledávku přihlásí, mohou se jí tyto osoby v rozsahu, v němž pohledávku uspokojí, v insolvenčním řízení domáhat místo něj s tím, že pro jejich vstup do řízení platí přiměřeně § 18; návrh podle tohoto ustanovení mohou podat samy (odstavec 3).

Dle ustanovení § 414 insolvenčního zákona jestliže dlužník splní řádně a včas všechny povinnosti podle schváleného způsobu oddlužení, vydá insolvenční soud po slyšení dlužníka usnesení, jímž dlužníka osvobodí od placení pohledávek zahrnutých do oddlužení v rozsahu, v němž dosud nebyly uspokojeny. Učiní tak jen na návrh dlužníka (odstavec 1). Osvobození podle odstavce 1 se vztahuje také na věřitele, k jejichž pohledávkám se v insolvenčním řízení nepřihlíželo, a na věřitele, kteří své pohledávky do insolvenčního řízení nepřihlásili, ač tak měli učinit (odstavec 2). Osvobození podle odstavců 1 a 2 se vztahuje i na ručitele a jiné osoby, které měly vůči dlužníku pro tyto pohledávky právo postihu (odstavec 3).

Na tomto místě Nejvyšší soud podotýká, že jako východiska, na nichž spočívá i jeho rozhodovací činnost (srov. např. rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu uveřejněný pod číslem 45/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek), přejímá závěry formulované k výkladu právních norem Ústavním soudem již ve stanovisku jeho pléna ze dne 21. 5. 1996, sp. zn. Pl. ÚS-st.-1/96, uveřejněném ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu, svazku 9, ročníku 1997, části I., pod pořadovým číslem 9. Tam Ústavní soud vysvětlil, že vázanost soudu

zákonem neznamená bezpodmínečně nutnost doslovného výkladu aplikovaného ustanovení, nýbrž zároveň vázanost smyslem a účelem zákona. V případě konfliktu mezi doslovným zněním zákona a jeho smyslem a účelem je důležité stanovit podmínky priority výkladu e ratione legis před výkladem jazykovým, podmínky, jež by měly představovat bariéru možné libovůle při aplikaci práva. Tamtéž Ústavní soud dodal, že smysl a účel zákona lze dovodit především z autentických dokumentů vypovídajících o vůli a záměrech zákonodárce, mezi něž patří důvodová zpráva k návrhu zákona (uvědomuje si skutečnost, že ze souhlasu zákonodárce s osnovou návrhu lze pouze presumovat i jeho souhlas s jejími důvody) a dále z argumentace přednesené v rozpravě při přijímání návrhu zákona. Smysl a účel zákona lze dále dovodit z pramenů práva. Při aplikaci právního ustanovení je nutno prvotně vycházet z jeho doslovného znění. Pouze za podmínky jeho nejasnosti a nesrozumitelnosti (umožňující např. více interpretací), jakož i rozporu doslovného znění daného ustanovení s jeho smyslem a účelem, o jejichž jednoznačnosti a výlučnosti není jakákoliv pochybnost, lze upřednostnit výklad e ratione legis před výkladem jazykovým.

Ustanovení § 183 a § 414 insolvenčního zákona v podobě citované výše se v insolvenčním zákoně nachází již od doby, kdy byl tento zákon přijat (od 30. 3. 2006). Vládní návrh insolvenčního zákona projednávala Poslanecká Sněmovna ve svém 4. volebním období 2002 - 2006 jako tisk č. 1120, přičemž smysl úpravy obsažené v § 183 insolvenčního zákona lze vyčíst již z důvodové zprávy k vládnímu návrhu insolvenčního zákona.

Podle označené důvodové zprávy: „Toto ustanovení rozšiřuje na další případy zajištění režim, který dosud (rozuměj podle úpravy obsažené v zákoně č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání - dále též jen „ZKV“) platil jen pro ručení (§ 20 odst. 4 ZKV). V zájmu zvýšení ochrany věřitelů umožňuje osnova, aby věřitelé své pohledávky ze zajištění mohli uplatňovat mimo insolvenční řízení, jde-li o zajištění z majetku třetích osob. V důsledku toho osoby, od nichž lze toto plnění požadovat, mohou přihlásit podmíněně pohledávku, která jim proti dlužníku vznikne, jestliže budou plnit místo něho. Přihlásil-li pohledávku zajištěný věřitel, vstupují tyto osoby v rozsahu uspokojení pohledávky do řízení na jeho místo (za přiměřeného užití § 18). Povinnosti plnit ze zajištění se tedy tyto osoby podle nové úpravy zprostí tím, že budou plnit i v průběhu insolvenčního řízení přímo zajištěnému věřiteli. Správce již nebude mít možnost vymáhat toto plnění ve prospěch majetkové podstaty. S touto změnou souvisí i to, že osnova nepřebírá dnešní (všeobecně kritizovanou) úpravu, obsaženou v § 27 odst. 5 ZKV.“

Důvodová zpráva k insolvenčnímu zákonu není bez dalšího vodítkem k výkladu ustanovení § 414 insolvenčního zákona; podoba tohoto ustanovení je totiž (až) důsledkem komplexního pozměňovacího návrhu, jenž ovlivnil podobu ustanovení o oddlužení v insolvenčním zákonu při projednání vládního návrhu insolvenčního zákona v Poslanecké Sněmovně (sněmovní tisk č. 1120/1). Myšlenka „osvobození“ dlužníka od placení neuspokojeného zbytku pohledávek měla nicméně svůj původ již v (původním) textu § 411 vládního návrhu insolvenčního zákona. Důvodová zpráva se však v této souvislosti zmiňuje o významu „osvobození“ jen okrajově, srovnáním s vyrovnáním podle zákona o konkursu a vyrovnání. Uvádí se v ní totiž, že „v porovnání s dosavadní úpravou se pak úprava oddlužení formou vyrovnání liší od dosavadního institutu vyrovnání v tom, že při splnění vyrovnání nezaniká neuhrazený zbytek pohledávek zahrnutých do vyrovnání automaticky, nýbrž (obdobně jako u oddlužení formou splátkového kalendáře) rozhodnutím insolvenčního soudu vydaným na návrh dlužníka (§ 411 odst. 1)“.

Jakkoliv je pro tuto věc rozhodný výklad insolvenčního zákona naposledy ve znění účinném 8. 6. 2009, lze na záměr zákonodárce co do koncepce „osvobození“ dlužníka od placení neuspokojeného zbytku pohledávek při oddlužení usuzovat i z důvodové zprávy k vládnímu návrhu zákona č. 217/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony (tento zákon nabyl účinnosti /až/ 20. 7. 2009). Vládní návrh zákona č. 217/2009 Sb. projednávala Poslanecká Sněmovna ve svém 5.

volebním období 2006 – 2010 jako tisk č. 770/0, přičemž podle důvodové zprávy k bodům 25. až 44. (změny § 391, § 398, § 399, § 400, § 401, § 402, § 405, § 406, § 407, § 409, § 410 a § 414 insolvenčního zákona) „tyto změny respektují, že podle insolvenčního zákona osvobozením dlužníka od placení zbytku dluhů pohledávky jeho věřitelů nezanikají, ale získávají podobu naturálních obligací“.

Stejný význam přisoudil osvobození v rámci institutu oddlužení i Nejvyšší soud, a to v usnesení ze dne 29. 9. 2010, sen. zn. [29 NSČR 6/2008](#), jež je veřejnosti k dispozici na webových stránkách Nejvyššího soudu. Tam Nejvyšší soud při charakteristice institutu oddlužení poznamenal, že: „Jde o způsob řešení úpadku, který může v konečném výsledku (při zdárném průběhu celého oddlužení) vést k tomu, že insolvenční soud přizná dlužníku osvobození od placení zbytku dluhů (§ 414 insolvenčního zákona), čímž se tato část dlužnických závazků ocitne ve stejném režimu jako tzv. naturální obligace.“

Již z dikce ustanovení § 414 odst. 1 insolvenčního zákona, konkrétně z jeho věty druhé, jež podmiňuje vydání usnesení, jímž insolvenční soud osvobodí dlužníka od placení pohledávek, zahrnutých do oddlužení, v rozsahu, v němž dosud nebyly uspokojeny, návrhem dlužníka, je zřejmé, že samo splnění oddlužení, ani rozhodnutí, jímž insolvenční soud vezme na vědomí splnění oddlužení a jímž se insolvenční řízení končí (§ 413 insolvenčního zákona), nezpůsobuje zánik pohledávek zahrnutých do oddlužení, v rozsahu, v němž dosud nebyly uspokojeny, ani dlužníka jinak nezabavuje povinnosti tyto pohledávky věřitelů uspokojit.

Účinek spočívající v tom, že dlužník nadále nemá povinnost platit pohledávky zahrnuté do oddlužení v rozsahu, v němž dosud nebyly uspokojeny, se pojí až s rozhodnutím insolvenčního soudu vydaným podle § 414 odst. 1 insolvenčního zákona. Přitom otázka, zda takové rozhodnutí způsobuje ve vztahu k takto „osvobozenému“ dlužníku „zánik“ zbytku pohledávek nebo zda má jiný účinek a jaký, má praktický význam při posouzení, zda částka poskytnutá dlužníkem na úhradu neuspokojeného zbytku věřitelovy pohledávky poté, co byl od placení pohledávek účinně osvobozen, je již plněním bez právního důvodu ve smyslu § 451 odst. 2 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, a zda ji tedy dlužník může požadovat zpět s poukazem na to, že plnil na úhradu dluhu, který již zanikl.

Jazykový výklad ustanovení § 414 odst. 1 insolvenčního zákona závěr, že neuspokojené části pohledávek přiznáním „osvobození“ zanikají, nepodporuje. Důvodová zpráva k insolvenčnímu zákonu (její shora citovaná pasáž) sice může svádět k úvaze, že rozhodnutí insolvenčního soudu způsobuje zánik zbytku neuhrazených pohledávek, použité srovnání (jež v poměrech zákona o konkursu a vyrovnání zjevně směřuje k ustanovení § 63 odst. 1 ZKV) však není výstižné již vzhledem k rozdílným formulacím obou zákonů (podle § 63 odst. 1 ZKV „zaniká v plném rozsahu povinnost dlužníka plnit závazky vůči věřitelům“, kdežto podle § 414 odst. 1 insolvenčního zákona insolvenční soud svým rozhodnutím dlužníka „osvobodí od placení pohledávek“). Důvodová zpráva k zákonu č. 217/2009 Sb. oproti tomu podporuje úsudek, že přiznaným „osvobozením“ zbytek neuhrazených pohledávek nezaniká, ale vůči dlužníku se stává nevymahatelným.

K tomu Nejvyšší soud dále dodává, že právě použitá terminologie („osvobození od placení pohledávek“ – rozuměj osvobození dlužníka) vybízí k závěru, že pohledávka sice v neuhrazeném rozsahu nadále existuje, dlužník však je rozhodnutím insolvenčního soudu zbaven povinnosti ji věřiteli zaplatit. Koncepce oddlužení nadto i při rozhodování o osvobození od placení pohledávek vychází z toho, že je na dlužníku, zda dobrodiní zákona dané úspěšně proběhnutým oddlužením využije (zda o osvobození od placení pohledávek požádá), čemuž v duchu téže logiky odpovídá, že dlužníku, který se rozhodne pohledávky, od jejichž placení byl rozhodnutím insolvenčního soudu osvobozen, později uhradit dobrovolně, zůstane tato možnost zachována. Pohledávka v neuhrazeném rozsahu nezanikla, leč věřitel ji nemůže úspěšně vymáhat; v soudním či jiném řízení již nelze takovou pohledávku věřiteli přiznat (pohledávka má povahu naturální obligace – srov. obdobně režim

promlčených pohledávek ve smyslu § 100 odst. 1, věty třetí, obč. zák. a režim pohledávek ze sázek a her ve smyslu § 845 odst. 1 obč. zák.). Ve vykonávacím řízení má taková pohledávka stejný režim jako promlčená pohledávka. K tomu lze dodat, že takto nastavené účinky přiznaného osvobození jsou též ve shodě s úpravou obsaženou v ustanovení § 417 insolvenčního zákona, jež insolvenčnímu soudu dovoluje – za stanovených podmínek – přiznané osvobození dlužníku odejmout, aniž by bylo nutné řešit specifické důsledky, jež by odejmutí osvobození mělo na již „zaniklé“ neuhrazené části pohledávek (odejmutím osvobození se tak „pouze“ obnovuje soudní /či jiná/ vymahatelnost takových pohledávek).

Nesprávnost závěru odvolacího soudu, že rozhodnutí insolvenčního soudu podle § 414 odst. 1 insolvenčního zákona způsobuje zánik zbytku neuhrazených pohledávek, však sama o sobě není pokladem pro závěr, že napadené rozhodnutí je již proto nesprávné ve vztahu k žalované coby ručitelce za závazky osobního dlužníka (M. D.). Podstatná je totiž odpověď na otázku, zda osvobození od placení zbytku neuhrazených pohledávek přiznané osobnímu dlužníku se vztahuje i na ručitele, tedy zda v důsledku osvobození přiznaného osobnímu dlužníku je ve vztahu k věřiteli osvobozen od placení zbytku neuhrazených pohledávek i ručitel za závazky osobního dlužníka (zde žalovaná). Konkrétně jde o výklad ustanovení § 414 odst. 3 insolvenčního zákona.

Také při řešení této otázky se uplatní především výklad jazykový, a to ve spojení s výkladem systematickým. Konkrétně jde o význam sousloví „Osvobození podle odstavců 1 a 2 se vztahuje“ v § 414 odst. 3 insolvenčního zákona. Obdobný obrat „Osvobození podle odstavce 1 se vztahuje“ je přitom použit v § 414 odst. 2 insolvenčního zákona ve vztahu k věřitelům, k jejichž pohledávkám se v insolvenčním řízení nepřihlíželo (tedy především ve vztahu k věřitelům s pohledávkami uvedenými v § 170 insolvenčního zákona, jakož i k věřitelům, jejichž přihláška byla odmítnuta podle § 185 insolvenčního zákona např. proto, že přihlášku podali opožděně (§ 173 odst. 1, věta druhá, insolvenčního zákona) nebo proto, že nebyly odstraněny vady přihlášky (§ 188 odst. 2 insolvenčního zákona) a ve vztahu k věřitelům, kteří své pohledávky do insolvenčního řízení nepřihlásili, ač tak měli učinit (jestliže se chtěli podílet na poměrném uspokojení svých pohledávek v insolvenčním řízení).

Přitom je zjevné, že spojení užitá v § 414 odst. 2 insolvenčního zákona nelze vykládat tak, že by věřitelé v tomto ustanovení označení byli osvobozeni od placení svých vlastních pohledávek. Jeho smysl tkví v tom, že osvobození přiznané dlužníku insolvenčním soudem podle § 414 odst. 1 insolvenčního zákona (slovy § 414 odst. 2 insolvenčního zákona „Osvobození podle odstavce 1“) se vztahuje i na věřitele s pohledávkami, k nimž se v insolvenčním řízení nepřihlíželo, a na věřitele s pohledávkami nepřihlášenými do insolvenčního řízení, tedy že dlužník je rozhodnutím insolvenčního soudu vydaným podle § 414 odst. 1 insolvenčního zákona osvobozen též od placení těchto pohledávek, do oddlužení nezahrnutých.

V duchu téže logiky je nutno číst (u vědomí, že v právním jazyku platí požadavek, aby vždy, když je v textu právního předpisu použit týž výraz, bylo tím míněno totéž – srov. Knapp, V.: Teorie práva, 1. vydání. Praha, C. H. Beck 1995, str. 125) také ustanovení § 414 odst. 3 insolvenčního zákona. Smysl posledně označeného ustanovení tkví v tom, že osvobození přiznané dlužníku insolvenčním soudem podle § 414 odst. 1 insolvenčního zákona ohledně placení pohledávek, zahrnutých do oddlužení i ohledně placení pohledávek do oddlužení nezahrnutých (slovy § 414 odst. 3 insolvenčního zákona „Osvobození podle odstavců 1 a 2“) se vztahuje i na postizní práva ručitelů a jiných osob (např. zástavních dlužníků), vůči dlužníku. Jinak řečeno, dlužník je rozhodnutím insolvenčního soudu vydaným podle § 414 odst. 1 insolvenčního zákona osvobozen též od placení pohledávek svým ručitelům a jiným osobám, které za něj plnily jeho věřitelům na pohledávky zahrnuté do oddlužení (§ 414 odst. 1 insolvenčního zákona) nebo na pohledávky označené v § 414 odst. 2 insolvenčního zákona, do oddlužení nezahrnuté. Jinak by nemělo žádného smyslu vymezovat osoby označené v § 414 odst. 3 insolvenčního zákona jako ty, jež mají „právo postihu“ vůči „dlužníkovi“.

Vedle jazykového a systematického výkladu ustanovení § 414 insolvenčního zákona lze výše uvedené podpořit též poukazem na ustanovení § 183 insolvenčního zákona. Kdyby úprava obsažená v § 414 odst. 3 insolvenčního zákona měla vést k osvobození ručitelů a jiných osob zajišťujících svým majetkem pohledávky vůči dlužníku od placení pohledávek dlužníkovým věřitelům, pak by bylo namístě se ptát po logice úpravy, která až do skončení insolvenčního řízení (u oddlužení, dokud insolvenční soud nevydá rozhodnutí, jímž vezme na vědomí splnění oddlužení – § 413 insolvenčního zákona) dovoluje věřitelům (ve shodě s argumentací obsaženou v důvodové zprávě k insolvenčnímu zákonu) domáhat se vůči těmto osobám uspokojení své pohledávky bez ohledu na probíhající insolvenční řízení.

Ostatně, logiku by v těchto souvislostech postrádala i úprava vlastního procesu osvobození dlužníka od placení zbytku neuhrazených pohledávek (odehrávající se mimochodem až po skončení insolvenčního řízení), jež by osvobození osob uvedených v § 414 odst. 3 insolvenčního zákona činila závislým na návrhu dlužníka (srov. § 414 odst. 1, větu druhou, insolvenčního zákona). Přitom celý institut oddlužení směřuje k vypořádání majetkových poměrů dlužníka s jeho věřiteli. Závazky (dluhy) jiných osob (těch, jež věřitelům za splnění závazku odpovídají společně a nerozdílně s dlužníkem, a těch, které svým majetkem zajišťují pohledávky věřitelů vůči dlužníku) předmětem vypořádání při oddlužení nejsou (uvedený institut k vypořádání těchto závazků /dluhů/ nesměruje).

Lze tedy uzavřít, že rozhodnutí vydané podle § 414 odst. 1 insolvenčního zákona, jímž insolvenční soud osvobodí dlužníka od placení pohledávek v rozsahu, v němž dosud nebyly uspokojeny, nezbavuje povinnosti k úhradě těchto pohledávek dlužníkovým věřitelům ani ručitele, ani jiné osoby, které měly vůči dlužníku pro tyto pohledávky právo postihu.

Skutečnost, že dovolatel nepřihlásil pohledávku vůči dlužníku (M. D.) do insolvenčního řízení, nemá na tento závěr sama o sobě žádného vlivu; ve spojení s úpravou obsaženou v ustanovení § 183 insolvenčního zákona by mohla mít ve vztahu věřitel – ručitel obecně význam, jen kdyby žalovaná jako ručitelka v průběhu insolvenčního řízení věřitelovu pohledávku vůči dlužníku zcela nebo zčásti uhradila a současně by prokázala, že sama nemohla svou pohledávku z titulu tzv. ručitelského regresu přihlásit do insolvenčního řízení ani jako podmíněnou (§ 183 odst. 3, věta první, insolvenčního zákona) a že vzhledem k nečinnosti věřitele (jenž pohledávku nepřihlásil) nemohla v rozsahu takové úhrady vstoupit do insolvenčního řízení na jeho místo (§ 183 odst. 3, věta druhá, insolvenčního zákona). O takový případ však ve věci podle skutkového stavu zjištěného soudy nižších stupňů nejde.

Vzhledem k tomu, že právní posouzení věci soudy nižších stupňů ve světle výše podaných závěrů neobstojí, Nejvyšší soud, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), rozsudek odvolacího soudu a spolu s ním ze stejných důvodů i rozsudek soudu prvního stupně zrušil, včetně závislých výroků o nákladech řízení a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2, věta za středníkem, odst. 3 o. s. ř.).